

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
„ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ”**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для поточного, проміжного та підсумкового контролю знань
з навчальної дисципліни

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І БІЗНЕС-ЕТИКА

для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 073 «Менеджмент»

Затверджено
редакційно-видавничою
радою університету,
протокол № 2 від 27 червня 2024 р.

Харків
НТУ «ХПІ»
2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
„ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ”

До друку дозволяю

проф. Мигущенко Р.П.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для поточного, проміжного та підсумкового контролю знань
з навчальної дисципліни

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І БІЗНЕС-ЕТИКА

для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 073 «Менеджмент»

Затверджено
редакційно-видавничою
радою університету,
протокол № 2 від 27 червня 2024 р.

Харків
НТУ «ХПІ»
2024

Методичні вказівки для поточного, проміжного та підсумкового контролю знань з навчальної дисципліни «Соціальна відповідальність і бізнес-етика» для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» усіх форм навчання / Уклад. Г. М. Коптева – Харків: НТУ «ХПІ», 2024. – 45с.

Укладач Г. М. Коптева

Рецензент О.Ю. Лінькова

Кафедра менеджменту

Протокол кафедри № 6 від 17.05.2024 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	5
Тести для поточного, проміжного та підсумкового контролю знань.....	8
Тема 1 Сутність етики бізнесу і соціальної відповідальності.....	8
Тема 2 Методичні положення аналізу та оцінки етики бізнесу та соціальної відповідальності.....	11
Тема 3 Організація впровадження етики бізнесу.....	13
Тема 4 Етика бізнесу та соціальна відповідальність на мікрорівні.....	15
Тема 5 Етика бізнесу і соціальної відповідальності на макро- і світовому рівні	19
Тема 6 Соціальна відповідальність партнерів у сфері зайнятості.....	22
Тема 7 Екологічний напрям соціальної відповідальності.....	26
Тема 8 Соціальне партнерство в системі соціальної відповідальності.....	29
Ділові ситуації (кейси) для групових дискусій.....	32
Анкета самооцінювання.....	34
Анкета оцінювання стану корпоративної культури організації.....	35
Питання для підсумкового контролю знань.....	38
Список джерел інформації.....	42

ВСТУП

Дисципліна спрямована на формування у майбутніх фахівців системи знань, що дозволяють успішно адаптуватися до середовища з метою професійного росту під час навчання, на роботі, у різних колективах, а також у процесі керівництва людьми, зокрема базових знань з теорії та практики ділової етики та соціальної відповідальності; набуття відповідних професійних компетенцій, що забезпечують соціально відповідальну поведінку з дотриманням різного роду етичних норм; розуміння системи цінностей, поглядів, норм поведінки ділових людей; розкриття сучасних наукових концепцій, понять, методів і технологій підвищення ефективності управління бізнесом завдяки правильному використанню менеджерами різних рівнів етичних принципів ведення бізнесу, моральних норм і стандартів та створення цілісної системи соціально-етичного управління бізнес-процесами в організації.

Соціальна відповідальність і бізнес-етика – це дисципліна циклу загальної професійної підготовки здобувачів вищої освіти магістерського рівня підготовки спеціальності 073 «Менеджмент».

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Соціальна відповідальність і бізнес-етика» є теоретико-методологічні, методичні та організаційно-економічні аспекти формування і розвитку соціальної відповідальності та бізнес-етики.

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціальна відповідальність і бізнес-етика» є вивчення теоретичних і прикладних аспектів етики в бізнес-середовищі та формування відповідного рівня соціальної і корпоративної відповідальності при здійсненні ділового спілкування.

Основним завданням викладання дисципліни є надання студентам цілісну систему знань про актуальні проблеми сучасного етичного знання; методологію виокремлення моральної проблематики в реаліях економічної практики сьогодення.

У результаті навчання студенти мають не лише продемонструвати масив теоретичних знань, але й засвоїти та використовувати ці знання у своїх самостійних дослідженнях/аналітичних оглядах економічних практик та управлінських стратегій корпорацій/організацій на підставі етичних суджень, що, у свою чергу, сприятиме підвищенню рівня моральної свідомості професіоналів у сфері бізнесу, засвоєнню ними моральних ціннісних орієнтацій та морально-нормативних стандартів бізнесу.

Відповідно до освітньої програми дисципліна «Соціальна відповідальність і бізнес-етика» забезпечує набуття студентами таких компетентностей відповідно до освітньо-професійних програм «Менеджмент організацій і адміністрування», «Міжнародний бізнес»:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);

Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК):

СК1. Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів.

Дисципліна «Соціальна відповідальність і бізнес-етика» забезпечує досягнення студентами наступних результатів навчання:

Програмні результати навчання (ПРН) відповідно до освітньо-професійної програми:

ПРН6. Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність;

ПРН7. Організовувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Формами поточного контролю є: усне опитування, тестування, виступ на семінарських та практичних заняттях, підготовка тематичної доповіді, есе чи презентації тощо.

Поточний контроль – регулярний контроль рівня засвоєння матеріалу на лекціях і практичних заняттях. Застосовується він з метою перевірки підготовленості студентів для виконання конкретних навчальних завдань.

Формами поточного контролю є: семінарське заняття – форма навчального заняття, на якому відбувається обговорення попередньо визначених питань, до яких студенти готують тези виступів, доповіді чи доповіді-презентації. Під час семінарського заняття передбачається проведення дискусій, з метою виявлення відмінностей в розумінні питань і у творчій суперечці дійти до спільної точки зору.

Практичне заняття – форма навчального заняття, під час якого студенти детально вивчають окремі теоретичні положення навчальної дисципліни та набувають вмінь і навичок їх практичного застосування. Практичні заняття можуть проходити у вигляді самостійного виконання студентами (або групою студентів) завдань та подальшого аналізу типових помилок разом із викладачем та за участю інших студентів. Передбачається активна групова робота студентів, які готуватимуть групові проєкти за певними темами, представлятимуть їх перед аудиторією для обговорення.

Підсумковий контроль знань студентів проводиться з метою оцінювання результатів вивчення дисципліни. Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен. Здійснюється у формі відповідей на теоретичні запитання за визначеними темами та розв'язання практичного завдання.

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за 100-бальною шкалою; шкалою ECTS (A, B, C, D, E, F, FX) та національною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно, зараховано, не зараховано).

Систему оцінювання відображено у табл.1.

Таблиця 1 – Система оцінювання успішності студента

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів	Шкала оцінювання		
	Сума балів	Національна оцінка	ECTS
100% підсумкове оцінювання у вигляді заліку 25% залік: письмове завдання (2 запитання з теорії + розв'язання завдання) та його усна презентація; 75% поточне оцінювання: • 35% оцінювання завдань на практичних заняттях (участь у дискусіях та ситуаційні завдання); • 25% проміжний контроль (он-лайн тести); • 15% обговорення дискусійних питань на практичних заняттях	90–100	Відмінно	A
	82–89	Добре	B
	75–81	Добре	C
	64–74	Задовільно	D
	60–63	Задовільно	E
	35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
	1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Особливості використання засобів діагностики та контролю за умов онлайн-навчання (дистанційного) навчання

В умовах використання формату онлайн-навчання (дистанційного навчання) із застосуванням корпоративної мережі використанням програми Microsoft Teams та Microsoft Office 365, методи і форми визначаються за домовленістю зі студентським колективом і, в залежності від зручного виду взаємодії, застосовуються з допомогою існуючих функцій групових чатів та відео-конференцій. Для ефективного засвоєння тематики є можливість демонстрації необхідних матеріалів на робочому столі комп'ютерного технічного засобу під час навчальних занять. Зокрема, у разі потреби, під час онлайн-заняття можна надати доступ до екрану, щоб показати презентації або іншу тематичну інформацію на екрані.

ТЕСТИ ДЛЯ ПОТОЧНОГО, ПРОМІЖНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Тема 1 Сутність етики бізнесу і соціальної відповідальності

1. До функцій етики бізнесу відносять такі, як:

- а) контрольну, регулятивну;
- б) соціалізацій, пізнавально-оцінювальну;
- в) запобіжно-профілактичну;
- г) усі відповіді правильні.

2. Етична культура підприємництва - це

- а) сукупність принципів, прийомів і методів здійснення підприємницької діяльності суб'єктами підприємницької діяльності, відповідно до чинних, в конкретній країні, правових норм, звичаями ділового обороту, моральними правилами, нормами поведінки при здійсненні цивілізованого бізнесу;
- б) політика діяльності підприємства, спрямована на позитивний внесок у розвиток суспільства, а не лише на отримання прибутку;
- в) обов'язок бізнесменів приймати ті рішення і слідувати тим напрямкам діяльності, які бажані з погляду цілей і цінностей суспільства;
- г) це ланцюжок постійно прийнятих рішень, які повинні бути морально обґрунтованими.

3. До складових етичної культури відносять:

- а) правила і норми діяльності, комунікаційні зв'язки на підприємстві і його зовнішні зв'язки;
- б) звичаї та традиції;
- в) особливості поведінки взаємовідносин працівників, стиль керівництва;
- г) усі відповіді правильні.

4. До компетенції етики бізнесу належить:

- а) дослідження моральних аспектів законодавства у сфері праці, трудових відносин і розподілу суспільного продукту;
- б) виявлення чинників, покликаних забезпечити гармонійне співвідношення інтересів власника й інвестора, роботодавця і працівника, замовника і постачальника, фірми і споживача;
- в) дослідження існування бідності широких мас і зосередження значних багатств у руках незначної кількості населення;
- г) усі відповіді правильні.

5. Економічна доцільність як принцип бізнес етики полягає...

- а) в тому, що суб'єкт підприємницької діяльності несе відповідальність за наслідки економічної, соціальної та екологічної спрямованості, що проявляються в результаті функціонування бізнес-структур і прийняттю відповідних рішень;
- б) в аргументованому обґрунтуванні необхідності запровадження положень етики бізнесу, яка спрямована на досягнення економічного результату; економічних, соціальних та/або екологічних цілей, що не порушують вимоги законодавства країни або не спрямовані на такі порушення;
- в) в тому, щоб привносити образну інтерпретацію залежно від широти і загальної спрямованості підприємця, його інтуїції, життєвого досвіду, поставлених цілей тощо;
- г) в тому, що передбачає методи оцінювання дій і прийнятих рішень.

6. Ситуативність як принцип бізнес етики полягає...

- а) в тому, що суб'єкт підприємницької діяльності несе відповідальність за наслідки економічної, соціальної та екологічної спрямованості, що проявляються в результаті функціонування бізнес-структур і прийняттю відповідних рішень;
- б) в аргументованому обґрунтуванні необхідності запровадження положень етики бізнесу, яка спрямована на досягнення економічного результату; економічних, соціальних та/або екологічних цілей, що не порушують вимоги законодавства країни або не спрямовані на такі порушення;
- в) в тому, щоб привносити образну інтерпретацію залежно від широти і загальної спрямованості підприємця, його інтуїції, життєвого досвіду, поставлених цілей тощо;
- г) в тому, що передбачає методи оцінювання дій і прийнятих рішень.

7. Індивідуальна відповідальність як принцип бізнес етики полягає...

- а) в тому, що суб'єкт підприємницької діяльності несе відповідальність за наслідки економічної, соціальної та екологічної спрямованості, що проявляються в результаті функціонування бізнес-структур і прийняттю відповідних рішень;
- б) в аргументованому обґрунтуванні необхідності запровадження положень етики бізнесу, яка спрямована на досягнення економічного результату; економічних, соціальних та/або екологічних цілей, що не порушують вимоги законодавства країни або не спрямовані на такі порушення;
- в) в тому, щоб привносити образну інтерпретацію залежно від широти і загальної спрямованості підприємця, його інтуїції, життєвого досвіду, поставлених цілей тощо;
- г) в тому, що передбачає методи оцінювання дій і прийнятих рішень.

8. Підхід з позицій корпоративного егоїзму, згідно з яким

- а) підприємство виступає інструментом для створення багатства, а вся його соціальна діяльність спрямована на досягнення економічного результату;
- б) підприємство повинно відповідати за ті сфери, в яких держава не здатна захистити своїх громадян;
- в) витрачаючи гроші на соціальні та філантропічні програми, підприємство скорочує свої поточні прибутки, але в довгостроковій перспективі створює сприятливе соціальне оточення, а отже, майбутні прибутки;
- г) головною особливістю є те, що в основі лежить ідея етичного обов'язку бізнесу та окремих менеджерів перед суспільством.

9. Підхід з позицій корпоративного альтруїзму, який базується на тому, що

- а) підприємство виступає інструментом для створення багатства, а вся його соціальна діяльність спрямована на досягнення економічного результату;
- б) підприємство повинно відповідати за ті сфери, в яких держава не здатна захистити своїх громадян;
- в) витрачаючи гроші на соціальні та філантропічні програми, підприємство скорочує свої поточні прибутки, але в довгостроковій перспективі створює сприятливе соціальне оточення, а отже, майбутні прибутки;
- г) головною особливістю є те, що в основі лежить ідея етичного обов'язку бізнесу та окремих менеджерів перед суспільством.

10. Підхід з позицій розумного егоїзму, згідно з яким

- а) підприємство виступає інструментом для створення багатства, а вся його соціальна діяльність спрямована на досягнення економічного результату;
- б) підприємство повинно відповідати за ті сфери, в яких держава не здатна захистити своїх громадян;
- в) витрачаючи гроші на соціальні та філантропічні програми, підприємство скорочує свої поточні прибутки, але в довгостроковій перспективі створює сприятливе соціальне оточення, а отже, майбутні прибутки;
- г) головною особливістю є те, що в основі лежить ідея етичного обов'язку бізнесу та окремих менеджерів перед суспільством.

11. При підрахунку Індексу Людського Розвитку (ІЛР) (Human Development Index, HDI) враховуються такі показники:

- а) очікувану тривалість життя, рівень грамотності населення країни і рівень життя;
- б) індекс доходу, індекс професійної освіти, індекс смертності;
- в) валовий національний дохід на душу населення, тривалість навчання і очікувана тривалість навчання, тривалість життя;
- г) показники здоров'я і культурного розвитку населення, стану злочинності, охорони навколишнього середовища, участі людей у прийнятті рішень.

12. Головні завдання соціальної держави:

- а) проведення активної державної соціально-економічної політики; гарантування безпеки, добробуту, соціального та людського розвитку;
- б) створення умов для реалізації конституційних прав і свобод людини; забезпечення рівних можливостей, гідного рівня та якості життя населення, соціальної активності та вільного розвитку особистості;
- в) усі відповіді правильні;
- г) відповідь 1 неправильна.

Тема 2 Методичні положення аналізу та оцінки етики бізнесу та соціальної відповідальності

1. Для складання рейтингу 100 найкращих корпоративних громадян дані та інформація отримуються

- а) лише з загальнодоступних джерел;
- б) з анкет чи матеріалів, поданих компаніями;
- в) з фінансової та статистичної звітності компанії;
- г) з податкової звітності компанії.

2. Модель для визначення «100 Best Corporate Citizens» включає

- а) відносини з працівниками, ефективність ESG (Environmental, Social and Governance);
- б) відношення до зміни клімату та поводження із зовнішнім середовищем;
- в) фінанси, управління, права людини, стейкхолдери;
- г) усі відповіді правильні.

3. При визначенні рівня соціальної відповідальності певного підприємства важливим є врахування таких узагальнюючих критеріїв ефективності:

- а) результативності, економічності, доцільності, ефективності управління;
- б) ефективності праці, рівня розвитку людини, тривалість робочого часу;
- в) наявності соціальних пільг, продуктивності праці, доходність;
- г) прибутковості, витратності, етичності.

4. Аналіз стейкхолдерів – це

- а) наочне представлення різних взаємовідносин зі стейкхолдерами;
- б) процес, за допомогою якого можна визначити та оцінити важливість ключових груп людей або організацій, які здатні вплинути на успішність діяльності підприємства;
- в) система показників відповідальності, що дає змогу описати взаємодію підприємства та стейкхолдерів, використовуючи два типи зв'язків, внесками та стимул-реакціями;

г) немає правильної відповіді.

5. Позитивними результатами Stakeholder Analysis виступають:

- а) розуміння зацікавленої сторони з точки зору: відносин із зацікавленою стороною коаліції або організацій, членом якої є зацікавлена сторона;
- б) значення зацікавленої сторони для організації, її перевага, а також пріоритети зацікавленої сторони асоційованих ризиків;
- в) покращення сприйняття стратегії і рішень організації;
- г) усі відповіді правильні.

6. Інструментами аналізу стейкхолдерів є

- а) індикатор стейкхолдерів;
- б) матриця стейкхолдерів і карта стейкхолдерів;
- в) система показників стейкхолдерів;
- г) SWOT-аналіз, PESTLE-аналіз.

7. Парето-ефективність характеризує співвідношення:

- а) 80/20;
- б) 50/50;
- в) 40/60;
- г) 45/55.

8. Стейкхолдери компанії - це

- а) всі ті, хто так чи інакше впливає на її результати або зацікавлені в них;
- б) показники результатів діяльності компанії;
- в) внутрішньокорпоративні документи компанії;
- г) соціальні проекти і програми компанії.

9. Базові складові оцінки ESG-ризиків компанії

- а) екологічний індекс (E), соціальний індекс (S), політичний індекс (P);
- б) екологічний індекс (E), соціальний індекс (S), управлінський індекс (G);
- в) економічний індекс (E), соціальний індекс (S), політичний індекс (P);
- г) економічний індекс (E), трудовий індекс (P), екологічний індекс (E).

10. Етапи аналізу стейкхолдерів компанії:

- а) 1 Пошук стейкхолдерів. 2 Аналіз діяльності стейкхолдерів. 3 Укладання договорів про співпрацю.
- б) 1 Виявлення стейкхолдерів. 2 Аналіз інтересів і впливу стейкхолдерів. 3 Розробка дій по управлінню стейкхолдерами.
- в) 1 Укладання угод зі стейкхолдерами. 2 Контроль за діяльністю стейкхолдерів. 3 Звіт з діяльності стейкхолдерів.
- г) 1 Аналіз цілей і інтересів стейкхолдерів. 2 Укладання угод відповідно до їх цілей і інтересів. 3 Аналіз співпраці та звітування.

Тема 3 Організація впровадження етики бізнесу

1. Етичні кодекси описують

- а) набір етичних правил і рекомендацій, та містять ім'я і телефон консультанта компанії з етичних питань;
- б) систему загальних цінностей і правил етики, яких повинні дотримуватися її працівники;
- в) всебічний аналіз конкретного аспекту діяльності фірми, що викликає стурбованість вищого керівництва, персоналу або громадськості та може вплинути на імідж і перспективи організації;
- г) звіти стосовно соціального впливу дій і програм організації.

2. Карти етики описують

- а) набір етичних правил і рекомендацій, та містять ім'я і телефон консультанта компанії з етичних питань;
- б) систему загальних цінностей і правил етики, яких повинні дотримуватися її працівники;
- в) всебічний аналіз конкретного аспекту діяльності фірми, що викликає стурбованість вищого керівництва, персоналу або громадськості та може вплинути на імідж і перспективи організації;
- г) звіти стосовно соціального впливу дій і програм організації.

3. Етична експертиза представляє собою

- а) набір етичних правил і рекомендацій, та містять ім'я і телефон консультанта компанії з етичних питань;
- б) систему загальних цінностей і правил етики, яких повинні дотримуватися її працівники;
- в) всебічний аналіз конкретного аспекту діяльності фірми, що викликає стурбованість вищого керівництва, персоналу або громадськості та може вплинути на імідж і перспективи організації;
- г) звіти стосовно соціального впливу дій і програм організації.

4. Результатом етичної експертизи стає

- а) система пропозицій, спрямованих на поліпшення морального клімату і моральної респектабельності організації, а також внесення коректив у практику діяльності компанії;
- б) розробка етичних правил і рекомендацій, що конкретизують етичний кодекс фірми для кожного співробітника;
- в) найм фахівця з етики бізнесу, так званого, адвоката з етики, роль якого полягає у розробці позицій з етичних питань, пов'язаних із діями фірми, а також з виконанням функції «соціальної совісті» організації;
- г) інструмент, який допомагає визначити, як лідер компанії може впливати на зацікавлені сторони.

5. До функцій корпоративних кодексів відносять:

- а) соціальну, корпоративну і підприємницьку;
- б) управлінську, репутаційну і розвитку корпоративної культури в організації;
- в) економічну, екологічну і соціальну;
- г) регламентаційну, превентивну і заохочувальну.

6. Етична цінність - це

- а) набір ціннісних установок, які стають етичними правилами поведінки в найнепередбачуваніших ситуаціях;
- б) здатність людини зрозуміти скрутне положення або стан іншої людини, уміння увійти до його внутрішнього світу;
- в) це те, що у батьківському домі визнається, як можливе і неможливе; це ті заборони і дозволи, які людина запам'ятовує в ранньому віці і зберігає в собі на все життя
- г) зобов'язання перед клієнтами, вкладниками, акціонерами, співробітниками тощо.

7. До етики відносин зі споживачами не відносять:

- а) безпечність товарів (послуг, робіт), надання інформації про товари і технологію їх виготовлення;
- б) спонсорування освітніх програм безпечного використання продукції, поліпшення пакування і маркування;
- в) спонсорування проектів соціального добробуту;
- г) підвищення споживчої цінності продуктів.

8. До етики взаємовідносин із конкурентами НЕ відносять

- а) запобігання таємних угод на ринках;
- б) використання соціально прийнятних пріоритетів і критеріїв для оцінки конкурентних стратегій;
- в) вихід із сумнівних ринків під час виникнення значних етичних проблем;
- г) недопущення маніпулювання інвестиціями.

9. До етики відносин із суспільством НЕ відносять

- а) збереження і розширення зайнятості;
- б) дотримання екологічних стандартів;
- в) урахування місцевих традицій, звичаїв;
- г) підтримування громадських рекреаційних програм, участь у громадських роботах, проєктах.

10. Причинами неетичної поведінки є:

- а) недостатність законодавчої та нормативно-правової бази;
- б) значний обсяг «тіньової» економіки;

- в) конкурентна боротьба, що відсуває на далекий план етичні міркування;
- г) усі відповіді правильні.

11. Whistleblowing system - це

- а) надання інформації про можливі порушення, вчинені корупційні, незаконні, шахрайські чи небезпечні дії державних чи приватних організацій і їхні ризики для осіб, або установ, які можуть вплинути на їхні дії;
- б) сукупність форм документів, нормативної бази, систем показників, індикаторів і методів оцінювання безпеки підприємства;
- в) набір управлінських рішень щодо обсягів, розміщення та форм існування інформації, яка використовується в інформаційній системі підприємства;
- г) складова державотворчого процесу в умовах глобалізованого світу.

12. Інструментами для організації контролю є:

- а) КРІ, збори і планерки, звіти;
- б) прослуховування дзвінків, відеоспостереження, таємний покупець;
- в) мотиваційна дошка, проміжна перевірка знань;
- г) усі відповіді правильні.

13. Головні помилки при контролі працівників:

- а) безсистемний контроль, концентрація на помилках, відсутність покарань, формальний контроль;
- б) довіра, розроблена система покарань;
- в) відсутність форм для звітування про порушення;
- г) усі відповіді правильні.

Тема 4 Етика бізнесу та соціальна відповідальність на мікрорівні

1. Принципами етики управління на мікрорівні є такі

- а) чесність та прозорість; відповідальність;
- б) повага до співробітників; відмова від конфлікту інтересів;
- в) дотримання законодавства та професійних стандартів;
- г) усі відповіді правильні.

2. Компонентами етики управління є:

- а) цінності, стандарти та норми, зовнішнє середовище, поведінка людей;
- б) керівники та підлеглі; нормативні документи;
- в) статут організації, топ менеджери;
- г) внутрішній і зовнішній контроль, облік, організація.

3. Важелями відповідності поведінки у сфері бізнесу стандартам і нормам є

- а) цінності, стандарти та норми, зовнішнє середовище, поведінка людей;
- б) внутрішній і зовнішній контроль, механізми вирішення етичних дилем;
- в) статут організації, топ менеджери;
- г) договори, контракти.

4. Напрямки в стилі керівництва бувають...

- а) авторитарний лідер, демократичний лідер;
- б) консультативно-демократичний метод, експлуататорсько-авторитарний;
- в) поблажливо-авторитарний стиль;
- г) усі відповіді правильні.

5. Формами психологічного впливу на підлеглих є:

- а) батога та пряника, преміювання, мотивування;
- б) переконання, навіювання, примусу та керівник як зразок для наслідування;
- в) контроль, відеоспостереження, облік;
- г) усі відповіді правильні.

6. Причинами поширення неетичної практики ведення справ є:

- а) конкурентна боротьба, яка відкидає в сторону етичні уявлення, невдачі із забезпеченням гідної винагороди керівника чи підлеглого за етичну поведінку;
- б) прагнення підвищити рівень прибутковості бізнесу, загальне зниження значення етики в суспільстві;
- в) натиск з боку організації на пересічних робітників з метою знаходження компромісу між власними цінностями і цінностями керівництва;
- г) усі відповіді правильні.

7. Моделі корпоративної соціальної відповідальності:

- а) економічна, екологічна та соціальна моделі;
- б) модель стейкхолдерської взаємодії, модель холакратії, екологічна модель;
- в) модель філантропії, модель етики, модель природоохоронництва, модель стейкхолдерської взаємодії;
- г) автократична модель, авторитарна модель, демократична модель.

8. Складовими етики в компанії є:

- а) етика найму на роботу, просування працівників по службі, звільнення працівника з роботи, розмір заробітної плати;
- б) складання трудової угоди, умови праці;
- в) правильні відповіді 1) і 2);

г) усі відповіді неправильні.

9. Управління організацією з урахуванням корпоративної соціальної відповідальності включає:

- а) моніторинг зовнішнього середовища, аналіз стейкхолдерів;
- б) аналіз соціальної відповідальності підприємства, розробка та реалізація стратегії корпоративної соціальної відповідальності, відстеження та оцінка результатів;
- в) побудова картки стейкхолдерів, виявлення інтересів стейкхолдерів та їх впливу на організацію;
- г) аналіз матриці стейкхолдерів.

10. Модель стейкхолдерської взаємодії в корпоративній соціальній відповідальності передбачає

- а) відповідальне ставлення компаній до навколишнього середовища та екології, зменшення впливу підприємства на навколишнє середовище та підтримку екологічно чистих технологій та ініціатив;
- б) що компанії жертвують кошти, товари або послуги на підтримку благодійних організацій та соціальних проектів;
- в) що компанії мають на меті не лише отримання прибутку, але й взаємодіють з різними стейкхолдерами, такими як клієнти, працівники, інвестори, співробітники, постачальники, громади та інші, для забезпечення належного вирішення соціальних проблем;
- г) відповідальне ставлення компаній до етичних питань та зобов'язання до дотримання моральних норм в діяльності підприємства.

11. Модель етики передбачає

- а) відповідальне ставлення компаній до навколишнього середовища та екології, зменшення впливу підприємства на навколишнє середовище та підтримку екологічно чистих технологій та ініціатив;
- б) що компанії жертвують кошти, товари або послуги на підтримку благодійних організацій та соціальних проектів;
- в) що компанії мають на меті не лише отримання прибутку, але й взаємодіють з різними стейкхолдерами, такими як клієнти, працівники, інвестори, співробітники, постачальники, громади та інші, для забезпечення належного вирішення соціальних проблем;
- г) відповідальне ставлення компаній до етичних питань та зобов'язання до дотримання моральних норм в діяльності підприємства.

12. Відповідно до стилів керівництва компанією, авторитарний лідер

- а) думає про своїх підлеглих, в роботі з людьми звертаються до їх свідомості, совісті і честі;

- б) володіє сильною владою, нав'язує її своїм підлеглим без вагань, централізує повноваження, не дає робітникам самостійно приймати рішення, тримає в своїх руках все керівництво;
- в) не довіряє підлеглим, постійно погрожуючи їм, усі проблеми вирішує сам, даючи підлеглим тільки вказівки;
- г) до своїх підлеглих відноситься доброзичливо.

13. Відповідно до стилів керівництва компанією, демократичний лідер

- а) думає про своїх підлеглих, в роботі з людьми звертаються до їх свідомості, совісті і честі;
- б) володіє сильною владою, нав'язує її своїм підлеглим без вагань, централізує повноваження, не дає робітникам самостійно приймати рішення, тримає в своїх руках все керівництво;
- в) не довіряє підлеглим, постійно погрожуючи їм, усі проблеми вирішує сам, даючи підлеглим тільки вказівки;
- г) до своїх підлеглих відноситься доброзичливо.

14. Для американської моделі корпоративної соціальної відповідальності притаманне:

- а) регулювання нормами, стандартами та законами відповідних держав;
- б) мінімальне втручання держави в приватний бізнес, систематичне фінансування різних некомерційних організацій і фондів, корпоративне волонтерство, рекламування благодійних акцій;
- в) поєднання в собі елементів американської та континентальної моделей;
- г) соціальна згуртованість на рівні компанії й ділова згуртованість на рівні групи.

15. Для японської моделі корпоративної соціальної відповідальності притаманна:

- а) виражена активність самого бізнесу у створенні проектів у сфері соціальної відповідальності;
- б) соціальна згуртованість на рівні компанії й ділова згуртованість на рівні групи;
- в) обов'язкове медичне страхування та охорона здоров'я працівників, пенсійне регулювання та багато інших соціально значущих питань;
- г) максимальна свобода суб'єктів господарювання у прийнятті рішень.

16. Підвищення етики співробітників компанії передбачає використання таких заходів:

- а) розробка етичних нормативів; створення комітетів з етики; соціальні ревізії; особистий приклад керівника;
- б) удосконалення діючої в компанії організаційної структури;
- в) удосконалення діючої в компанії структури управління;
- г) підвищення показників ефективності діяльності компанії.

Тема 5 Етика бізнесу і соціальної відповідальності на макро- і світовому рівні

1. Глобальний договір ООН декларує

- а) дев'ять принципів в області прав людини, право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом, охорони навколишнього середовища, боротьби з корупцією;
- б) десять принципів в області прав людини, трудових відносин, охорони навколишнього середовища та боротьби з корупцією;
- в) п'ять принципів в області своєчасного одержання винагороди за працю, трудових відносин;
- г) сім принципів в області належних соціальних умов життя та на соціальний захист.

2. Цілі сталого розвитку (ЦСР) окреслюють

- а) напрацювання розвинутих компаній щодо їх ефективної діяльності;
- б) мікроекономічні пріоритети сталого розвитку та прагнення на період до 2020 року;
- в) глобальні пріоритети сталого розвитку та прагнення на період до 2030 року;
- г) специфічні умови для застосування в розвинених країнах та в тих, що розвиваються.

3. Глобальний договір ООН ставить такі цілі сталого розвитку, які є такими:

- а) подолання бідності, подолання голоду, розвиток сільського господарства, міцне здоров'я і благополуччя, якісна освіта, гендерна рівність;
- б) чиста вода та належні санітарні умови, доступна та чиста енергія, відповідальне споживання та виробництво, промисловість, інновації та інфраструктура;
- в) сталий розвиток міст і громад, мир, справедливість та сильні інститути, партнерство заради сталого розвитку;
- г) усі відповіді правильні.

4. Етика бізнесу на макрорівні регулює

- а) відносини бізнесмена, підприємця, менеджера зі своїми партнерами, конкурентами, клієнтами, працівниками та ін., хоча може й перетинатись з мікроетикою;
- б) відносини бізнесмена, підприємця, менеджера зі своїми партнерами, конкурентами, клієнтами, працівниками, та не може перетинатись з мікроетикою.
- в) відносини між різними корпораціями, які ґрунтуються на довірі, чесній конкуренції, взаємній повазі та відкритості введення бізнесу;

- г) виконання норм та правил державного регулювання, що встановлюють заходи контролю з боку держави за додержанням законодавства, стандартів, постанов та розпоряджень з конкретних питань підприємницької діяльності.

5. До функцій етики бізнесу на макrorівні відносять такі як

- а) регулювання відносин бізнесу із споживачами, формування етики відносин зі співробітниками;
- б) забезпечення етики довкілля, дотримання міжнародних правил етики ведення бізнесу
- в) забезпечення етики довкілля, відносини бізнесу із суспільством;
- г) усі відповіді правильні.

6. Етичне інвестування – це

- а) прагнення до інновацій, творчості, ризику, пошуку ще недосліджених можливостей, першості в певній сфері
- б) процес відповідального здійснення капіталовкладень, який інтегрує соціальні, екологічні та етичні принципи в процесі прийняття інвестиційного рішення;
- в) специфіка моральних відносин між макросуб'єктами соціальної та економічної структури суспільства;
- г) вкладення фінансів в актив, який через деякий час може дати прибуток (регулярний чи одноразовий).

7. Структурними елементами екологічної етики виступають:

- а) етичні норми і принципи, моральні погляди і почуття, що висловлюють ціннісно-світоглядне ставлення людини до природи;
- б) нова свідомість, яка синтезує глобальне бачення світу з істинно гуманістичними цінностями;
- в) безпечні для природної рівноваги навички поведінки і технології діяльності людини в навколишньому середовищі;
- г) усі відповіді правильні.

8. До методів сумлінної конкуренції відносять

- а) підвищення якості продукції, створення нових товарів і послуг із використанням нових досягнень;
- б) “війна цін”, результатом якої є зниження цін, реклама;
- в) розвиток до- і післяреалізаційного обслуговування;
- г) усі відповіді правильні.

9. Навмисне розповсюдження неправдивої інформації про конкурента це...

- а) отримання незаконної переваги;
- б) недобросовісна реклама;

- в) репутаційна шкода;
- г) використання комерційних зображень на власному продукті.

10. Отримання незаконної переваги це...

- а) втручання у відносини з партнерами, що мають ціллю погіршити їх;
- б) маркування логотипами інших виробників, копіювання дизайну упакування, кольорової палітри, назв;
- в) матеріали, що вигідно показують товари виробника на фоні такої ж продукції конкурентів;
- г) навмисне розповсюдження неправдивої інформації про конкурента.

11. До принципів міжнародної ділової етики відносять

- а) утилітаризм, дотримання прав людини, дотримання справедливості;
- б) егалітаризм, дотримання прав свободи і слова, дотримання прав на працю;
- в) волюнтаризм, об'єктивізм, расизм;
- г) гендерна рівність, дотримання прав людини.

12. Міжнародна ввічливість – це

- а) таке поведження в міжнародних відносинах, яке зумовлене не юридичними нормами та обов'язками, а міркуваннями пристойності, взаємної поваги, гостинності, доброзичливості, підкресленої пошани, що поділяється іншою стороною;
- б) глибоке знання пристойності, вміння тримати себе на міжнародному рівні, щоб заслужити загальну повагу і довіру;
- в) сукупність правил поведінки, норм і традицій на офіційних і неофіційних міжнародних зустрічах;
- г) зобов'язання менеджерів ставитись однаково до всіх людей, невідворотно виконувати всі правила, забезпечувати рівні права під час розподілу благ, відповідальність у відшкодуванні збитків тими, хто завдає шкоди іншим, тощо.

13. Міжнародний бізнес-етикет – це

- а) таке поведження в міжнародних відносинах, яке зумовлене не юридичними нормами та обов'язками, а міркуваннями пристойності, взаємної поваги, гостинності, доброзичливості, підкресленої пошани, що поділяється іншою стороною;
- б) глибоке знання пристойності, вміння тримати себе на міжнародному рівні, щоб заслужити загальну повагу і довіру;
- в) сукупність правил поведінки, норм і традицій на офіційних і неофіційних міжнародних зустрічах;
- г) зобов'язання менеджерів ставитись однаково до всіх людей, невідворотно виконувати всі правила, забезпечувати рівні права під час розподілу благ,

відповідальність у відшкодуванні збитків тими, хто завдає шкоди іншим, тощо.

14. До основних складових міжнародного бізнес-етикету відносять:

- а) правила привітання, звертання, представлення, ділова субординація;
- б) організацію ділових контактів (переговорів, зустрічей, прийомів, ділового листування)
- в) етичні норми грошових відносин, правила обміну подарунками і сувенірами;
- г) усі відповіді правильні.

Тема 6 Соціальна відповідальність партнерів у сфері зайнятості

1. Метою соціально відповідальної поведінки суспільного суб'єкта є:

- а) зростання рівня зареєстрованого і прихованого безробіття, зниження доходів громадян
- б) добровільний внесок, досягнення соціально-економічного успіху, зобов'язання та відповідальність за здійснювані дії;
- в) залучення до спільної діяльності всіх сторін держави, зацікавлених у забезпеченні ефективної зайнятості;
- г) відповідність місії цілям та завданням державної служби зайнятості.

2. До принципів роботи державної служби зайнятості відносять

- а) відповідальність і підзвітність за всіма напрямками діяльності організації з урахуванням вимог соціальної відповідальності;
- б) добровільний внесок, досягнення соціально-економічного успіху, зобов'язання та відповідальність за здійснювані дії;
- в) повноту охоплення, системність дій, результативність та глибину напрямків діяльності;
- г) дотримання трудових і соціально-економічних прав працівників та врахування їхніх інтересів.

3. До критеріїв оцінки діяльності Державної служби зайнятості відносять

- а) відповідальність і підзвітність за всіма напрямками діяльності організації з урахуванням вимог соціальної відповідальності;
- б) добровільний внесок, досягнення соціально-економічного успіху, зобов'язання та відповідальність за здійснювані дії;
- в) повноту охоплення, системність дій, результативність та глибину напрямків діяльності;

- г) сумлінну сплату податків, виконання вимог міжнародного, державного, регіонального законодавства.

4. Нормативно-правові інструменти регулювання соціальної відповідальності у сфері зайнятості:

- а) Закони України: "Про Державну податкову службу України", "Про Митну Службу України";
- б) Конституція України, Закон України «Про охорону праці», Кодекс законів про працю України;
- в) Національні положення (Стандарти) бухгалтерського обліку та фінансової звітності;
- г) немає правильної відповіді.

5. До соціальних партнерів у сфері зайнятості відносять

- а) обласну державну адміністрацію, обласну державну службу зайнятості населення, роботодавців, найманих працівників і безробітних;
- б) обласну державну адміністрацію, обласну державну службу зайнятості населення, роботодавців, найманих працівників;
- в) роботодавців і найманих працівників;
- г) фіскальну службу, обласну державну адміністрацію, обласну службу зайнятості, пенсійний фонд.

6. Сутність КСВ у контексті відносин роботодавців та працівників полягає у

- а) відповідальному ставленні до функціональних обов'язків, завдань, самовдосконалення;
- б) дотриманні трудових і соціально-економічних прав працівників та врахування їхніх інтересів, встановлення додаткових соціальних пільг та гарантій;
- в) організації праці, зайнятості, дотриманні правил безпеки та охорони праці на виробництві;
- г) реалізації благодійних та спонсорських проектів; участі у формуванні позитивної громадської думки про бізнес.

7. Світовий досвід сформував наступні критерії, що дозволяють визначити підприємство (організацію) як соціально відповідальне:

- а) сумлінна сплата податків, виконання вимог міжнародного, державного, регіонального законодавства;
- б) виробництво та реалізація якісної продукції;
- в) реалізація корпоративних програм підвищення професіоналізму співробітників, з охорони та зміцнення здоров'я співробітників, морального стимулювання персоналу;
- г) усі відповіді правильні.

8. Від реалізації принципів соціальної відповідальності у підприємства (організації)

- а) зростає репутація організації, підвищується рівень довіри до діяльності компанії, якості її товарів і послуг;
- б) підвищується професіоналізм кадрового потенціалу, зростає лояльність співробітників до компанії;
- в) формується безпечне середовище діяльності, розвивається корпоративна політика;
- г) усі відповіді правильні.

9. До зовнішньої соціальної відповідальності бізнесу можна віднести такі складові як:

- а) сприяння охороні навколишнього середовища, допомога при катастрофах та стихійних лихах;
- б) готовність брати участь в кризових ситуаціях (надання допомоги постраждалим в результаті стихійного лиха – надання теплих речей, можливості зв'язку з родичами, надання транспортних засобів, надання матеріальної допомоги через перерахування грошових коштів до спеціального фонду та ін.);
- в) відповідальність перед споживачами товарів і послуг (випуск якісних товарів, розумні та доступні ціни, якість обслуговування);
- г) усі відповіді правильні.

10. За Пірамідою соціальної відповідальності бізнесу за В.І. Спіранським третій рівень - це

- а) філантропія, ситуаційна благодійність, надання допомоги тим, хто перебуває в скрутних обставинах тощо;
- б) наднормативна соціальна відповідальність;
- в) відповідальність бізнесу за майбутнє суспільства, за духовний і культурний розвиток громадян;
- г) нормативна соціальна відповідальність бізнесу, що включає участь у вирішенні значущих соціально-економічних проблем суспільства відповідно до напрямків діяльності.

11. За Пірамідою соціальної відповідальності бізнесу за В.І. Спіранським п'ятий рівень - це

- а) філантропія, ситуаційна благодійність, надання допомоги тим, хто перебуває в скрутних обставинах тощо;
- б) наднормативна соціальна відповідальність;
- в) відповідальність бізнесу за майбутнє суспільства, за духовний і культурний розвиток громадян;

- г) нормативна соціальна відповідальність бізнесу, що включає участь у вирішенні значущих соціально-економічних проблем суспільства відповідно до напрямків діяльності.

12. Соціально значущий маркетинг - це

- а) форма адресної допомоги, що виділяється компанією для здійснення соціальних програм, як у грошовій, так і в натуральній формі (продукція, адміністративні приміщення, приміщення для проведення різних заходів, транспорт, обладнання, призові фонди тощо);
- б) форма адресної фінансової допомоги, що полягає у спільному фінансуванні соціальних програм компанією, органами державного управління та представниками некомерційного сектора;
- в) форма фінансової допомоги, що виділяється компанією на реалізацію довгострокових та, як правило, спільних партнерських соціальних програм і спрямовується на зниження соціальної напруженості в регіонах присутності (діяльності) компанії та підвищення рівня життя різних верств населення;
- г) форма адресної фінансової допомоги, яка полягає у спрямуванні певних відсотків від продажу конкретного товару на здійснення соціальних програм компанії.

13. Соціальні інвестиції - це

- а) форма адресної допомоги, що виділяється компанією для здійснення соціальних програм, як у грошовій, так і в натуральній формі (продукція, адміністративні приміщення, приміщення для проведення різних заходів, транспорт, обладнання, призові фонди тощо);
- б) форма адресної фінансової допомоги, що полягає у спільному фінансуванні соціальних програм компанією, органами державного управління та представниками некомерційного сектора;
- в) форма фінансової допомоги, що виділяється компанією на реалізацію довгострокових та, як правило, спільних партнерських соціальних програм і спрямовується на зниження соціальної напруженості в регіонах присутності (діяльності) компанії та підвищення рівня життя різних верств населення;
- г) форма адресної фінансової допомоги, яка полягає у спрямуванні певних відсотків від продажу конкретного товару на здійснення соціальних програм компанії.

14. Соціальне підприємництво – це

- а) різного виду фінансові, матеріальні й нематеріальні блага, які працівник може отримати від підприємства для підвищення рівня життя.

- б) добровільне залучення співробітників компанії до соціальних заходів за рахунок безоплатного надання їм можливостей для одержання знань, навичок, інформації тощо
- в) добровільно здійснювана компанією діяльність з охорони природи, розвитку персоналу, створення сприятливих умов праці, підтримки місцевої громади, добродійна діяльність і добросовісна ділова практика, яка пов'язана з місією і стратегією розвитку бізнесу, і така, що носить системний характер;
- г) вид бізнесу, основною метою якого є не отримання прибутку, а вирішення соціальних проблем суспільства (подолання бідності, захист прав людини, працевлаштування та підтримка соціально вразливих груп населення тощо) за рахунок прибутку чи частини від його відрахування на соціальні цілі.

Тема 7 Екологічний напрям соціальної відповідальності

1. В Україні існує відповідальність за порушення екологічного законодавства

- а) дисциплінарна, адміністративна, цивільна і кримінальна;
- б) дисциплінарна, адміністративна, цивільна;
- в) адміністративна, цивільна і кримінальна;
- г) дисциплінарна, адміністративна, фінансова і кримінальна.

2. Згідно з класичним підходом, екологічна відповідальність

- а) виникла під дією екологічного законодавства: щоб уникнути санкцій, підприємства змушені були переглянути свою екологічну політику і вжити заходів для зменшення негативного впливу своєї діяльності на навколишнє середовище;
- б) є наслідком не лише нормативно-правових обмежень, але й моральної відповідальності виробників за заподіяння шкоди природі;
- в) є органічним синтезом підходів, поєднує обмеження, встановлені екологічним законодавством, та моральні зобов'язання представників бізнесу;
- г) полягає у відшкодуванні збитків, завданих навколишньому природному середовищу у грошовому чи натуральному виразі.

3. Згідно з неокласичним підходом, екологічна відповідальність

- а) виникла під дією екологічного законодавства: щоб уникнути санкцій, підприємства змушені були переглянути свою екологічну політику і вжити заходів для зменшення негативного впливу своєї діяльності на навколишнє середовище;

- б) є наслідком не лише нормативно-правових обмежень, але й моральної відповідальності виробників за заподіяння шкоди природі;
- в) є органічним синтезом підходів, поєднує обмеження, встановлені екологічним законодавством, та моральні зобов'язання представників бізнесу;
- г) полягає у відшкодуванні збитків, завданих навколишньому природному середовищу у грошовому чи натуральному виразі.

4. Концепція сталого розвитку

- а) виникла під дією екологічного законодавства: щоб уникнути санкцій, підприємства змушені були переглянути свою екологічну політику і вжити заходів для зменшення негативного впливу своєї діяльності на навколишнє середовище;
- б) є наслідком не лише нормативно-правових обмежень, але й моральної відповідальності виробників за заподіяння шкоди природі;
- в) є органічним синтезом підходів, поєднує обмеження, встановлені екологічним законодавством, та моральні зобов'язання представників бізнесу;
- г) полягає у відшкодуванні збитків, завданих навколишньому природному середовищу у грошовому чи натуральному виразі.

5. Сутність екологічної відповідальності проявляється через функції

- а) екологічної, нормативної, карної;
- б) фіскальної, мотивуючої, стимулюючої;
- в) стимулюючої, компенсаційної, превентивної;
- г) соціальної, економічної, правової.

6. Екологічно та соціально відповідальний бізнес означає

- а) вихід бізнесу з мінімальних рамок самозабезпечення і внесок власних ресурсів у довгостроковий розвиток внутрішнього і зовнішнього середовища;
- б) реалізацію заходів екологічної та соціальної спрямованості шляхом збереження добре оплачуваних робочих місць, виробництва якісних товарів і послуг, охорони природи, застосування у бізнес відносинах чесної ділової поведінки;
- в) врахування суспільних очікувань у відношенні не тільки своєї продукції і підвищення прибутковості, але й своєї участі у формуванні національної та регіональної економіки;
- г) усі відповіді правильні.

7. До етапів екологічної відповідальності відносять:

- а) планування, моніторинг, оцінка, вдосконалення;
- б) моніторинг, розробка, оцінка;

- в) аналіз середовища, обробка інформації, звітування;
- г) облік, аналіз, контроль.

8. Метою екологічного аудиту є:

- а) оцінка відповідності підприємства законодавчим та регуляторним вимогам у сфері охорони довкілля;
- б) оцінка ризиків та впливів діяльності підприємства на навколишнє середовище;
- в) виявлення можливостей покращення екологічної діяльності та раціонального використання ресурсів;
- г) усі відповіді правильні.

9. Інструментами реалізації екологічного менеджменту є

- а) стандарти сертифікації (EMAS, LEED);
- б) екологічний аудит і розробка екологічної політики;
- в) внутрішнє та зовнішнє сповіщення;
- г) усі відповіді правильні.

10. Вихідним положення концепції екологічної модернізації є розуміння того, що

- а) необхідно встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь, включаючи їх потребу в безпечному і здоровому довкіллі;
- б) навколишнє середовище — це основне джерело економічного зростання та розвитку промисловості;
- в) екологічна відповідальність виникла під дією екологічного законодавства;
- г) усі відповіді правильні.

11. Соціальна екологічна відповідальність - це

- а) добровільний внесок бізнесу в поліпшення стану навколишнього середовища, готовність нести витрати для проведення соціальних і екологічних заходів, які спрямовані на мінімізацію наслідків від діяльності компанії або на інші сфери життя суспільства;
- б) законодавчо встановлений внесок бізнесу в поліпшення стану навколишнього середовища;
- в) усі відповіді правильні;
- г) немає правильної відповіді.

Тема 8 Соціальне партнерство в системі соціальної відповідальності

1. Соціальне партнерство - це

- а) добровільне об'єднання двох і більше людей, які спільно володіють і ведуть бізнес з метою отримання прибутку;
- б) система взаємозв'язків між представниками найманих працівників (переважно професійними спілками) - з одного боку, роботодавцями та їх об'єднаннями - з другого, і державою та органами місцевого самоврядування - з третього, що виражається у взаємних консультаціях, переговорах і примирних процедурах на взаємоузгоджених принципах з метою дотримання прав та інтересів працівників, роботодавців і держави;
- в) бажання двох (або кількох) сторін витратити менше ресурсів, а отримати швидше та більше вигоди;
- г) ключовий та невід'ємний фактор, що впливає на успіх у впровадженні сталого розвитку підприємства завдяки достатньо вмотивованим та освіченим співробітникам компанії, які можуть краще задовольнити очікування споживачів.

2. До основних принципів соціального партнерства відносять:

- а) рівність перед законом державних і приватних партнерів; заборона будь-якої дискримінації прав державних або приватних партнерів;
- б) систему взаємовідносин, які відбуваються у процесі певної спільної діяльності;
- в) рівноправність; своєчасність; рівномірність; законність дій;
- г) дотримання норм законодавства; повноважність представників сторін; рівні права учасників в свободі вибору і обговоренні питань, які складають вміст колективних договорів і відносин; добровільність сторін в прийнятті на себе зобов'язань; систематичність контролю і відповідальність за виконання зобов'язань.

3. До сфери соціального партнерства входять питання:

- а) досягнення консенсусу з питань забезпечення зайнятості; створення додаткових робочих місць;
- б) застосування найманої праці з дотриманням вимог техніки безпеки та вимог охорони здоров'я, питання оплати праці, прав працівників на своєчасне отримання заробітної плати;
- в) забезпечення нормального режиму праці і відпочинку; забезпечення права працівників на участь в управлінні працею на підприємстві;
- г) усі відповіді правильні.

4. Об'єктом соціального партнерства є

- а) соціально-трудові відносини в сфері оплати праці, зайнятості, охорони, умов та безпеки праці, організації праці, соціальних гарантій;
- б) майно, що перебуває на балансі кількох державних, комунальних підприємств, установ, організацій, майно господарських товариств;
- в) створювані або придбані об'єкти в результаті виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства;
- г) юридично оформлені відносини партнерів.

5. До суб'єктів соціального партнерства відносять

- а) громаду і населення;
- б) найманих працівників, роботодавців і державу;
- в) державу і підприємства;
- г) соціальні фонди.

6. Суттєвою перешкодою на шляху цивілізованого соціального партнерства є

- а) відсутність кадрового забезпечення із відповідним рівнем методологічної та методичної підготовки;
- б) недостатній рівень довіри до влади;
- в) високий рівень корупції, домінування корпоративних інтересів, зрощення бізнесу з державними структурами;
- г) немає правильної відповіді.

7. Завданнями соціального партнерства є:

- а) забезпечення реалізації соціально орієнтованої економічної політики; створення ефективного механізму регулювання соціально-трудова і пов'язаних з ними економічних відносин;
- б) проведення колективних переговорів, взаємних консультацій, укладення колективних договорів та угод;
- в) запобігання колективних трудових спорів (конфліктів) і сприяння вирішенню соціально-трудова конфліктів; вдосконалення чинного законодавства у сфері соціально-трудова і пов'язаних із ними економічних відносин;
- г) усі відповіді правильні.

8. Соціальне партнерство здійснюється на

- а) національному, галузевому, регіональному рівнях;
- б) галузевому та локальному рівнях;
- в) галузевому та регіональному рівнях;
- г) національному, галузевому, регіональному та локальному рівнях.

9. Залежно від механізму реалізації соціального діалогу має

- а) тристоронню (трипартизм) дію;
- б) двосторонню дію (біпартизм);
- в) тристоронню (трипартизм) або двосторонню дію (біпартизм);
- г) односторонню дію.

10. Роль профспілкових організацій у системі соціального діалогу полягає у

- а) захисті прав та інтересів найманих працівників, тобто, вони виконують, так звану, функцію «провідника», оскільки взаємодіють із органами влади, відстоюючи права та інтереси працівників;
- б) захищенні інтересів роботодавців, не виходячи за рамки чинного законодавства та налагодження конструктивного діалогу;
- в) надважливій ролі, оскільки саме вони встановлюють законодавчі та правові межі діяльності учасників діалогу;
- г) немає правильної відповіді.

11. Роль об'єднань роботодавців у рамках соціального діалогу полягає у

- а) захисті прав та інтересів найманих працівників, тобто, вони виконують, так звану, функцію «провідника», оскільки взаємодіють із органами влади, відстоюючи права та інтереси працівників;
- б) захищенні інтересів роботодавців, не виходячи за рамки чинного законодавства та налагодження конструктивного діалогу;
- в) надважливій ролі, оскільки саме вони встановлюють законодавчі та правові межі діяльності учасників діалогу;
- г) немає правильної відповіді.

12. Роль органів влади у системі взаємовідносин суб'єктів соціального діалогу

- а) захисті прав та інтересів найманих працівників, тобто, вони виконують, так звану, функцію «провідника», оскільки взаємодіють із органами влади, відстоюючи права та інтереси працівників;
- б) захищенні інтересів роботодавців, не виходячи за рамки чинного законодавства та налагодження конструктивного діалогу;
- в) надважливій ролі, оскільки саме вони встановлюють законодавчі та правові межі діяльності учасників діалогу;
- г) немає правильної відповіді.

ДІЛОВІ СИТУАЦІЇ (КЕЙСИ) ДЛЯ ГРУПОВИХ ДИСКУСІЙ

У професійній діяльності менеджера будь-якого рівня та персоналу компанії виникають безліч ситуацій, що вимагають оперативного вирішення. Пропонується розглянути ситуації, прийняти рішення та обґрунтувати їх.

Завдання 1. Ви, як керівник, у встановлений час для бесіди запросили підлеглого, що часто запізнюється на роботу. Ви, за збігом обставин, затрималися і прийшли на роботу із запізненням. Підлеглий чекає на вас. Як ви будете поводитися? Які ваші дії? Як плануєте проводити бесіду?

Завдання 2. Колега, з яким вам доводиться тісно співпрацювати, останнім часом знаходиться зовсім «не в формі». Його помилки і неухважність збільшуються. Якийсь час без зайвих слів ви виправляєте їх за нього/неї самотужки. Нарешті, ваш терпець обірвався. Які ваші дії?

Завдання 3. Ви, керівник підрозділу компанії, який має відділи. Ви видали завдання двом відділам. Відділ А впорався із завданням швидше, проте відділ Б підійшов до завдання більш глибоко і надав низку додаткових важливих даних. Через тиждень цей процес повторили – відділи знову отримали однакове за складністю завдання. Результати знову були аналогічні: відділ А впорався швидше, проте відділ Б, хоч і завершив завдання другим, але надав більш глибоку аналітику. Які висновки, як керівник, ви зробите?

Завдання 4. Ви заступник начальника відділу, усі співробітники якого жінки. В силу свого характеру, чи за якимись іншими причинами, ви не подобаєтеся нікому в цьому відділі. Керівник пропонує вам переїхати в окремий кабінет, але це буде дещо ускладнювати вашу роботу, тому як вам необхідна інформація, що надходить від інших співробітників відділу. Які ваші дії?

Завдання 5. Директор підприємства прочитав книгу скарг і пропозицій і виявив наступне: відвідувачів (споживачів) задовольняє асортимент і якість продукції і послуг, обслуговування та ввічливість персоналу, але відвідувачі (споживачі) не хотіли б знову відвідувати в це підприємство наступного разу у зв'язку з тим, що його персонал має погані відносини один з одним, грубо розмовляють між собою, лаються, і у відвідувачів (споживачів) створюється враження, що персонал не любить свою роботу, своє підприємство. Які дії, на ваш погляд, повинен зробити директор підприємства для згуртування колективу, встановлення сприятливої психологічної атмосфери, поваги тощо?

Завдання 6. Вас призначили начальником відстаючої ділянки (підрозділу, відділу). Ви проаналізували та оцінили причини і наслідки і

прийняли рішення про проведення зборів. Вам необхідно підготуватися до виступу перед колективом цієї ділянки. Як би ви побудували свій виступ? На які б моменти зробили наголос?

Завдання 7. Ви прийняли на роботу молодого талановитого спеціаліста у відділ, який чудово виконує свою роботу. Разом із тим, він різкий і невічливий у спілкуванні з іншими працівниками, особливо з обслуговуючим персоналом. Ви щодня отримуєте повідомлення про неприйнятну поведінку цього спеціаліста, а сьогодні надійшла письмова заява з цього приводу. Яким чином потрібно врегулювати ситуацію? Які зауваження необхідно зробити молодому спеціалісту, щоб змінити його стиль спілкування в колективі?

Завдання 8. Ознайомтеся з практикою побудови трудових відносин у провідних компаніях України (дані компаній можна знайти в інтернеті або на підприємствах, де ви працюєте). Сформулюйте власне бачення проблеми. Що, на вашу думку, із запропонованих заходів є більш дієвим? Що не є дієвим, з вашої точки зору? Що можете запропонувати Ви?

Завдання 9. Кожна компанія визначає своїх стейкхолдерів, їх очікування й інтереси. Необхідно надати характеристику кожному типу стейкхолдерів компанії (дані компаній можна знайти в інтернеті або на підприємствах, де ви працюєте), спираючись на інформацію таблиці та заповніть її. Можна додати стейкхолдерів у таблицю відповідно до специфіки обраного підприємства.

Таблиця 1 – Характеристика стейкхолдерів, їх очікування та інтереси

Стейкхолдери	Характеристика	Очікування	Інтереси (потреби)
Власники та акціонери		Отримання прибутку від бізнесу, високі дивіденди та збільшення вартості	Збільшення віддачі від інвестицій
Менеджери		Кар'єрне зростання, висока зарплата, бонуси, пільги	Статус. Бонуси за виконання
Співробітники та їх родини		Отримання гідної зарплати та премій, просування по кар'єрі, збільшення можливостей	Висока заробітна плата. Гідні і безпечні умови праці
Споживачі (клієнти)		Низькі ціни, висока якість, асортимент, інноваційні продукти	Якісні і безпечні товари і послуги, їх доступність
Постачальники		Велика кількість замовлень, своєчасність оплати	Повторення замовлень, лояльність споживачів
Громада		Створення робочих місць.	Зайнятість населення, охорона і покращення територій
Держава		Сплата податків і зборів	Фінансування потреб

АНКЕТА САМООЦІНЮВАННЯ

Питання анкети	Електронне посилання на тест
Наскільки ефективний Ви працівник?	http://tests.kulichki.com/onepage/business18.html
Який Ви співробітник?	http://upsihologa.com.ua/kakoy-vy-sotrudniktest.html
Тест на рівень самооцінки	http://upsihologa.com.ua/test-samootsenka.html
Який у Вас потенціал лідера?	http://tests.kulichki.com/onepage/business10.html
Поведінка особистості в конфліктній ситуації (тест К. Томаса–Р. Килманна)	http://psychologis.com.ua/0-40.htm
Чи здібний Ви бізнесмен?	http://tests.kulichki.com/onepage/business27.html
Чи бізнесмен Ви за натурою?	http://tests.kulichki.com/onepage/business8.html
Чи вмієте Ви впливати на інших?	http://tests.kulichki.com/onepage/business4.html
Чи буде Ваш бізнес успішним?	http://prof.osvita.org.ua/uk/determine/testing/14/index.html
Ваш темперамент	http://prof.osvita.org.ua/uk/determine/testing/1/index.html
Хто ви: екстраверт чи інтроверт?	http://prof.osvita.org.ua/uk/determine/testing/4/index.html
Ваше вміння спілкуватися	http://prof.osvita.org.ua/uk/determine/testing/3/index.html
Оптиміст, песиміст чи реаліст?	http://tests.kulichki.com/cgi-bin/test1.cgi?cat=character&num=13
Уміння розумітися на людях або який Ви психолог	http://upsihologa.com.ua/test-razbiratsa-liudiahpsiholog.html
Методика діагностики рівня емоційного вигорання	http://b-t.com.ua/test_utoml.php

АНКЕТА ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ОРГАНІЗАЦІЇ

Подана анкета (або окремі її частини) може бути використана для оцінки стану корпоративної культури в організації як на початковому етапі, так і для періодичної оцінки її стану [1].

Загальні питання для оцінки стану корпоративної культури

1. Чи існує в організації корпоративна культура?
2. Чи можна сказати, що корпоративна культура організації єдина або вона складається з різних культур?
3. Чи рівномірно розподілений вплив корпоративної культури в організації?
4. Яким чином корпоративна культура впливає на щоденне життя співробітників?
5. Що відбувається у випадках порушення норм корпоративної культури?

Система цінностей, стандарти поведінки

6. Яке призначення компанії (її місія)?
7. Чи існує у компанії стратегія? 8. На скільки років розрахована стратегія компанії?
9. Чи мають підрозділи компанії (окремі співробітники) власні цілі в рамках загальної стратегії, узгоджені з цілями компанії?
10. Які існують цінності в організації?
11. Чи виробила компанія ділове кредо?
12. Чи існує в компанії кодекс етичних норм і стандартів професійної практики?
13. Які з перелічених вище елементів корпоративної культури закріплені документально?
14. Наскільки добре співробітники організації обізнані зі змістом перерахованих вище елементів корпоративної культури?
15. Наскільки декларовані цінності та інші елементи корпоративної культури відповідають особистим ціннісним орієнтаціям співробітників?
16. Яким чином цінності впливають на щоденне життя співробітників?
17. Чи знають про ці елементи корпоративної культури за межами організації?

Девізи, гасла, символи

18. Чи існують в організації девізи, гасла?

19. Чи висловлюють девізи, гасла цінності (цілі, завдання, філософію, місію) організації?
20. Чи існує у організації фірмовий знак (символ)?
21. Наскільки точно в знаку організації (символі) виражені цінності (цілі, завдання, філософія, місія) компанії?
22. На яких носіях інформації використовуються символи (знаки) і девізи (гасла) організації (рекламні носії, документація, подарунки, сувеніри, церемонії, засоби масової інформації, елементи інтер'єру).
23. Яким чином співробітники організації дізнаються про смислове наповнення гасел (девізів), символів (знаків) компанії?
24. Наскільки педантично ви дотримуєтеся фірмового стилю організації.
25. Чи існує спеціальний документ, в якому описаний фірмовий стиль

Міфи, легенди, герої

26. Чи існують в компанії міфи, легенди про історію організації?
27. Про кого розповідають анекдоти (байки) в організації?
28. Хто є основними героями організації?
29. Які цінності компанії найчастіше фігурують в усному фольклорі організації?
30. Які ще форми фольклору характерні для організації (жарти, афоризми, вірші, пісні, розіграші, інше)?

Ритуали, традиції, заходи

31. Як святкуються в організації національні свята?
32. Як святкуються в організації особисті свята співробітників?
33. Чи має організація власні свята?
34. Чи відзначаються успіхи і досягнення організації та окремих її співробітників (підрозділів)?
35. Які традиції та ритуали існують в організації?
36. Чи всі традиції та ритуали підтримуються керівництвом організації?
37. Наскільки демократичні традиції та ритуали організації (чи всі залучені до заходів тощо).
38. Як часто організація проводить загальнокорпоративні заходи і з яких причин вони відбуваються?
39. Чи часто в організації проводяться заходи, побудовані за принципом представництва (коли підрозділи делегують своїх представників)?
40. Чи існують специфічні, характерні тільки для вашої компанії традиції, ритуали або заходу?
41. Заходи компанії мають офіційний, неофіційний або змішаний характер?

42. Стиль управління підприємством ближче до демократичного або жорсткого (авторитарного)?
43. Чи чітка в організації структура (підрозділ на відділи, регламентація функцій, завдань тощо)?
44. Чи існують в організації її посадові інструкції для кожного співробітника?
45. Чи може кожен співробітник організації точно вказати місце іншого співробітника в ієрархічній структурі?
46. Чи підтримується ініціатива в організації?
47. Наскільки демократичні відносини в системі «начальник – підлеглий»?
48. Який ідеальний образ керівника організації?
49. Який ідеальний образ підлеглого в організації?
50. Чи прийнято серед співробітників допомагати один одному в роботі?
51. На якому рівні зазвичай долаються конфлікти між співробітниками (самими співробітниками, колективом, керівництвом)?
52. У організації за результати відповідають тільки керівники або відповідальність рівномірно розподілена між співробітниками?
53. Покарання та заохочення є наслідком волі керівника або наслідком заздалегідь встановлених «правил гри»?
54. Скільки співробітників організації можуть приймати відповідальні рішення?
55. Чи існує в організації практика загальних зборів колективу (представницької конференції)?

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

- 1 Охарактеризуйте соціокультурні і економічні умови виникнення і розвитку СВБ.
- 2 Які є підходи до розуміння сутності поняття соціальної відповідальності бізнесу?
- 3 У чому полягає сутність концепції «корпоративного егоїзму»?
- 4 Охарактеризуйте концепцію «корпоративного альтруїзму».
- 5 Назвіть відмінні риси концепції «розумного егоїзму».
- 6 Розкрийте зміст поняття «соціальна відповідальність бізнесу».
- 7 Назвіть принципи соціальної відповідальності бізнесу.
- 8 Які критерії є визначальними для соціально відповідальної поведінки організації?
- 9 Проаналізуйте переваги та недоліки соціальної відповідальності бізнесу.
- 10 Які моделі соціальної відповідальності бізнесу ви знаєте?
- 11 Порівняйте Північно-Американську та континентальну Європейську моделі СВБ на предмет загального та відмінного.
- 12 Назвіть відмінні риси вітчизняної моделі СВБ.
- 13 У чому полягає ідея концепції заінтересованих сторін?
- 14 Які завдання покликаний вирішувати менеджмент заінтересованих сторін?
- 15 Охарактеризуйте класифікацію заінтересованих сторін.
- 16 Які міжнародні стандарти взаємодії із заінтересованими сторонами ви знаєте?
- 17 Назвіть елементи системи взаємодії бізнесу із заінтересованими сторонами.
- 18 У яких формах здійснюється взаємодія бізнесу і заінтересованих сторін?
- 19 Якими принципами керується процес взаємодії бізнесу і заінтересованих сторін?
- 20 Що таке матриця заінтересованих сторін?
- 21 Розкрийте сутність стратегії інформування, стратегії реагування і стратегії залучення.
- 22 Як здійснюється системний аналіз залученості груп заінтересованих сторін?
- 23 Які напрями охоплює сучасна політика і концепція стратегічного розвитку компаній щодо СВБ?
- 24 Яка роль відводиться соціальній відповідальності в науковому менеджменті?
- 25 Які вектори спрямування соціальної відповідальності організації ви знаєте?

- 26 Охарактеризуйте роль соціально-відповідальної поведінки для стратегічного управління компанії?
- 27 Що таке реагуюча модель соціальної відповідальності організації?
- 28 У чому полягає стратегічна модель соціальної відповідальності організації?
- 29 Назвіть виміри стратегічної соціальної відповідальності організації?
- 30 Що є складовими моделями діяльності фірми і її оцінки внутрішніми і зовнішніми заінтересованими сторонами?
- 31 Чому вважається, що на рівні компаній поняття сталого розвитку фактично збігається з реалізацією концепції соціальної відповідальності бізнесу?
- 32 Як СВБ впливає на процес формування ділової репутації компанії?
- 33 Які існують прийоми підвищення соціальної відповідальності компанії?
- 34 Як поняття «якість трудового життя» взаємопов'язане з теоріями мотивацій?
- 35 Чому якість трудового життя розглядається як фактор розвитку системи соціально відповідальних трудових відносин у бізнесі?
- 36 Визначить ключові аспекти і проблеми СВБ щодо прав людини, трудових практик та довкілля.
- 37 Які існують взаємні вимоги роботодавця та працівника щодо якості трудового життя?
- 38 Назвіть принципи і обов'язки підприємця щодо соціальної відповідальності, що передбачені в чинних міжнародних нормах і стандартах?
- 39 Як здійснюється організація діяльності з СВБ?
- 40 Якими правилами і норми регулюється внутрішня СВБ?
- 41 На яких принципових засадах відбувається розбудова органів управління корпорації?
- 42 Визначить обов'язкові напрямки колективного договору.
- 43 Розкрийте дію неформальних механізмів реалізації соціальної політики в компанії.
- 44 У чому полягає уявлення щодо призначення бізнесу в сучасному суспільстві?
- 45 Які складові структури соціально-орієнтованого бізнес-середовища організації ви знаєте?
- 46 Розкрийте сутність концепції соціально відповідального маркетингу.
- 47 Які шість типів ініціатив Ф. Котлер і Н. Лі включили в поняття корпоративної соціальної відповідальності у 21 столітті?
- 48 Які чинні нормативно-правові документи регулюють питання щодо конкуренції у світі та в Україні? Наведіть визначення поняття «конкуренція».
- 49 Які головні характеристики добросовісної конкуренції?
- 50 Визначить ознаки недобросовісної конкуренції?

51 Охарактеризуйте ключові аспекти та проблеми СВБ щодо споживачів.

52 У чому полягають базові принципи сучасної корпоративної етики?

53 Що є головними принципами міжнародного бізнесу?

54 На яких принципах формується поведінка компанії щодо клієнтів, власників (інвесторів) і персоналу?

55 Назвіть концептуальні підходи до екологічної відповідальності компанії.

56 Окресліть ключові аспекти та проблеми СВБ щодо територіальних громад.

57 Розкрийте зміст і напрями взаємодії суспільства, органів влади та бізнесу на регіональному рівні.

58 Що є інструментами реалізації соціальних програм на регіональному рівні?

59 У чому полягає зміст «обов'язкової» соціальної програми присутності компанії в регіоні?

60 Які інструменти реалізації зовнішньої соціальної політики компанії забезпечують здійснення її «довільної» соціальної програми на регіональному рівні?

61 Що сприяє вибору стратегії у взаємодії бізнесу з місцевим співтовариством?

62 Охарактеризуйте етапи розбудови стратегії взаємодії бізнесу з територіальною громадою.

63 Які чинники впливають на формування регіональної стратегії бізнесу?

64 Які підходи до розбудови стратегії соціально відповідальної поведінки бізнесу на регіональному рівні ви знаєте?

65 Що є метою співпраці бізнесу і неурядових (некомерційних) організацій?

66 Яке місце відводиться СВБ у контексті концепції корпоративного громадянства?

67 Окресліть ключові аспекти і проблеми СВБ щодо ділових практик.

68 Визначить напрямки сучасної концепції стратегічного розвитку компаній щодо СВБ.

69 Назвіть завдання, цілі та інструменти ключових дій процесу менеджменту СВБ.

70 Які принципи і пріоритетні напрямки менеджменту СВБ в Україні ви знаєте?

71 Охарактеризуйте методи формування активного соціально-економічного простору.

72 Охарактеризуйте основні елементи міжнародних стандартів і проектів з менеджменту СВБ.

73 Чому формування ефективної багаторівневої системи соціальної відповідальності є результатом взаємодії влади, бізнесу і суспільства?

74 Що вважається ознаками соціалізації економіки?

75 Які ви знаєте атрибути етичного підприємця, споживача та інвестора?

76 Яку роль відіграє держава при формування ефективної багаторівневої системи соціальної відповідальності?

77 За якими сценаріями відбувається взаємодія між топ-менеджером і власником (радою акціонерів) при реалізації внутрішньокорпоративної соціальної політики?

78 Охарактеризуйте особливості соціальної відповідальності підприємств малого бізнесу?

79 Якими принципами визначається соціальна відповідальність ЗМІ?

80 Що загальне і відмінне у поняттях «інформаційна політика компанії», «зв'язки з громадськістю» і «комунікаційна стратегія»?

81 Які принципи формування корпоративної інформаційної політики ви знаєте?

82 Які існують програми і заходи щодо СВБ?

83 Наведіть класифікації соціальних програм?

84 Що є інструментами реалізації соціальних програм?

85 Які складові входять до структури соціального пакету?

86 Визначить базові підходи до складання корпоративної соціальної звітності.

87 Охарактеризуйте міжнародні стандарти складання та оцінки корпоративної соціальної звітності

88 Які існують основні етапи здійснення соціальної звітності?

89 У чому полягають особливості соціальної звітності компаній в Україні?

Список джерел інформації

Основна література

- 1 Сушик І.В. Етика бізнесу: навч. посіб./ І.В. Сушик, О.Г. Сушик, Я.М. Мартинюк, В.В. Вісин – Луцьк: РВВ Луцький НТУ, 2019. – 268 с.
- 2 Баранівський В.Ф., Скворцова Т.Г. Етика бізнесу: Навчальний посібник. К.: Видавець ПАЛИВОДА А.В., 2017. 200 с.
- 3 *Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Здирко Н. Г. Професійна етика.* Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 252 с.
- 4 Діловий етикет. Етика ділового спілкування. 2-ге вид. пер. і доп. Київ: «Альтерпрес», 2016. 368 с.
- 5 Беліченко А.Г., Воронкова В.Г., Мельник В.В. Етика ділового спілкування. Навчальний посібник. Видавництво: Магнолія 2006, 2021. 312с.
- 6 Гриценко Т.Б. Етика ділового спілкування: навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2015. 344 с.
- 7 Мальська М.П., Мандюк Н.Л., Занько Ю.С. Корпоративне управління: теорія та практика Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2015. 360 с.
- 8 Палеха Ю. І. Етика ділових відносин: Навч. посіб. К.: Кондор, 2018.
- 9 Пентилюк М.І., Маруніч І.І. та ін. Ділове спілкування та культура мовлення. Підручник. Вид-во: Центр навчальної літератури. 2019. 224с.
- 10 Радченко С.Г. Етика бізнесу. Практикум [Текст]: навч. Посібник. К.: КНТЕУ, 2015. 192 с.
- 11 Стовпець В.Г., Стовпець О.В., Гловаціка С.М. Корпоративна етика та психологія. Навчальний посібник. Херсон. Вид-во: Олді+, 2021. 236с.
- 12 Коптева Г., Козуб С. Соціальна відповідальність як сучасний принцип планування розвитку безпечного бізнесу в торгівлі. European Cooperation. Том 2. № 46. 2020. С 55–74. doi: <https://doi.org/10.32070/ec.v2i46.83>
- 13 Балджи М.Д. Етика бізнесу: навчальний посібник К. : ФОП Гуляєва В.М., 2021. 332с.
- 14 Сушик І.В. Етика бізнесу: навч. посіб./ І.В. Сушик, О.Г. Сушик, Я.М. Мартинюк, В.В. Вісин. Луцьк: РВВ Луцький НТУ, 2019. 268 с.
- 15 Корпоративна соціальна відповідальність : навч. посіб. / Укладач: М.В. Матушкіна. Старобільськ, 2017. 201 с.
- 16 Охріменко О.О., Іванова Т.В. Соціальна відповідальність. Навч. посіб. НТУУ «КПІ». 2015. 180 с.
- 17 Соціальна відповідальність : навч. посіб. / [А. М. Колот, О. А. Грішнова, О. О. Герасименко та ін.] ; за заг. ред. д.е.н., проф. А. М. Колота. К.: КНЕУ, 2015. 519 с.
- 18 Nashchekina O. M., Koptieva N. M., Tymoshenkov I. V. (2023) The impact of CSR on financial performance: controversial empirical evidence and reasons behind it. Вісник Національного Технічного Університету

"Харківський Політехнічний Інститут" (економічні науки), (1), 73–78.
<https://doi.org/10.20998/2519-4461.2023.1.73>

19 Коптева Г.М. Корпоративна соціальна відповідальність як інститут розвитку бізнесу. Вісник Національного технічного університету «ХПІ» (економічні науки). Харків: НТУ «ХПІ». 2023. № 6. С. 34-37. DOI: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2023.6.34>

Нормативні акти та документи

20 Глобальний договір ООН (UN Global Compact, 2000)
www.globalcompact.org.ua.

21 Загальна декларація прав людини: Прийнята і проголошена резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

22 Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text

23 Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text

24 Міжнародна організація праці: Конвенції та рекомендації, ухвалені міжнародною організацією праці. – Женева: МБП, 1999. – У 2-х т. – 2242 с.

25 Конвенція МОП № 87 «Про свободу асоціації та захист права на організацію», 1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_125#Text

26 Конвенція МОП № 98 «Про право на організацію і на ведення колективних переговорів», 1949. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_004#Text

27 Конвенція МОП № 29 «Про примусову працю»), 1930. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_136#Text

28 Конвенція МОП № 105 «Скасування примусової праці»), 1957. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_013#Text

29 Конвенція МОП № 138 «Про мінімальний вік для прийому на роботу», 1973. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_054#Text

30 Конвенція МОП № 182 «Про найгірші форми дитячої праці»), 1999. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_166#Text

31 Конвенція МОП № 100 «Про рівну винагороду», 1951. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_002#Text

32 Конвенція МОП № 111 «Про дискримінацію (в галузі праці і занять)», 1958. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_602#Text

33 Декларація Міжнародної організації праці основних принципів та прав у світі праці: ухвалена Міжнародною конференцією праці на її вісімдесят шостій сесії (Женева, 18 червня 1998 року). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_260#Text

- 34 Глобальна ініціатива щодо звітності (Global Reporting Initiative, GRI, 2000). URL: <http://www.globalreporting.org> <http://www.csreurope.org>
- 35 Конституція України. Від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
- 36 Кодекс законів про працю України. URL: <http://www.rada.gov.ua> <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
- 37 Закон України „Про зайнятість населення”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
- 38 Закон України „Про професійні спілки України, їх права та гарантії діяльності”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14#Text>
- 39 Закон України „Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5026-17#Text>
- 40 Закон України „Про оплату праці”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>
- 41 Закон України „Про охорону праці”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
- 42 Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>
- 43 Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text>
- 44 Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>.
- 45 Закон України “Про недержавне пенсійне забезпечення”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text>
- 46 Закон України «Про екологічний аудит» від 24 червня 2004 року N 1862-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1862-15#Text>
- 47 Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

Навчальне видання

Методичні вказівки
для поточного, проміжного та підсумкового контролю знань
з навчальної дисципліни
СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І БІЗНЕС-ЕТИКА
для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 073 «Менеджмент»

Укладач КОПТЄВА Ганна Миколаївна

Відповідальний за випуск О.В. Прохоренко
Роботу до видання рекомендував О.Ю. Лінькова

У авторській редакції

План 2024 р., поз. 689

Підп. до друку 27.06.2024 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Riso-друк. Гарнітура Таймс. Ум. друк. арк.
Наклад 100 прим. Зам. № Ціна договірна

Видавничий центр НТУ «ХП».
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 3657 від 24.12.2009 р.
61002, Харків, вул. Кирпичова, 2

Електронна версія